

Hangok Ukrajnából – Könyvtárosok az orosz invázió elleni harcban címmel a Coalition of Slavic Librarians for Peace, Olha Aleksic (Ukrainian Research Institute at Harvard University), Ksenya Kiebuszinski (University of Toronto), Liladhar R. Pendse (University of California-Berkeley) és George Andrew Spencer (University of Wisconsin-Madison) szervezésében 2022. április 6-án Zoom alkalmazáson keresztül különböző intézményekből jelentkeztek be könyvtárosok a kétnyelvű (angol-ukrán) eseményre, képet adva az ukrán könyvtárak és az információs infrastruktúra állapotáról, valamint az országban kialakult helyzetről. A meghirdetett program előadói közül nem tudott mindenki bekapcsolódni, részt vett viszont a beszélgetésben az Ukrán Állami Levéltári Szolgálat vezetője, akit a meghívó nem jelzett korábban. A megszólalók hangsúlyozták a világ és a könyvtárosok által nyújtott erkölcsi és anyagi támogatás jelentőségét, kifejezték köszönetüket mind nekik, mind az esemény szervezőinek.

Anton Hanul, a Kijevi Tarasz Sevcsenko Állami Egyetem Makszimovics Tudományos Könyvtára Marketingosztályának vezető specialistája szerint nagyon fontos a háború során az események krónikájának rögzítése a gyakorlati tanulságok levonása érdekében. A feladatot a könyvtár információs és grafikai részlege hajtja végre, analitikus szemlélet készíti az interneten és folyóiratokban az orosz agresszióról megjelenő írásokból, a katonai és civil helyszínek elleni támadásokról, az ellenállásról és a világ reakciójáról. Ezek a szemlék elérhetők a weboldalukon. A PR-részleg továbbra is informálja az olvasókat és a kollégákat a könyvtár tevékenységéről. A módszertani osztály kapcsolatban áll az elfoglalt területek könyvtárainak igazgatóival, feladata az onnan beérkező statisztikai adatok gyűjtése és feldolgozása, számba véve azt is, mi pusztult el.

Julija Holubenko, a Kijevi Központi Könyvtár Szolomjanszkij Kerületi Olekszandr Dovzsenko Könyvtárának vezetője köszönetet mondott a támogatásért és a segítségért az egész világnak, ideértve a könyvtári közösséget. Fotókkal illusztrálva osztotta meg személyes tapasztalatait: családja fél otthon aludni, amikor meghallják a szirénát, a könyvtár pincéjében kialakított óvóhelyre mennek, amit úgy alakítottak ki, hogy hosszabb időt is el lehessen ott tölteni. Az intézmény pincéjében menedéket találó embereknek javasolják, hogy olvassák a könyveket, amelyeket levittek a könyvtárból, a gyerekek figyelmét mesével próbálják elterelni. A központi könyvtárhoz tizenhét fiókkönyvtár tartozik, dolgozóik közül mindenki életben van. Kollégáik három csoportra oszthatók: akik külföldre mentek, ők többnyire anyák a gyerekeikkel; akik békésebb körzetekbe, például Ukrajna nyugati részébe költöztek; és akik Kijevben maradtak. Az utóbbiak a könyvtári munka mellett folyamatosan dolgoznak, kezdve a főzéstől a gazdátlanul maradt macskák és kutyák etetéséig, és véradást is szerveznek. Segítik az egyedülállókat és gyógyszer szállításával azokat, akik nem tudják ellátni magukat. A könyvtárosok az online térben is jelen vannak: továbbra is készítenek anyagokat a közösségi médiafelületekre, tájékoztatva az embereket a legfrissebb eseményekről.

Katerina Szkomarovszka, a Vinnicjai Területi Általános Tudományos Könyvtár Amerika-tanulmányok részlegének vezetője fotókkal illusztrálva mutatta be tevékenységüket: kölcsönzés, internet-, számítógép- és dokumentumhasználat. Szállítanak könyvet házhoz időseknek és fogyatékkal élőknek is. Néhány könyvtáros az egyedülállóknak segít, gyógyszert visz nekik. A főkönyvtárban az átmenetileg ott tartózkodó menekülteket gyakorló pszichológusok is támogatják. A könyvtárosok

feltétlenül menteni szeretnék digitális tartalmaikat: lehetőségük nyílt arra, hogy az Egyesült Királyságban biztos helyre menekítsék oral history projektjük anyagait. Online működtetik a könyvtár angol társalgási klubját, az emberek gyakorolják a nyelvet, és örülnek, hogy láthatják egymást.

Irina Birjukova, az Odesszai Nemzeti Tudományos Könyvtár főigazgatója szerint olvasóközönségük hálás a szervezőknek. A háború a könyvtárakban komoly károkat okozott, gyűjteményeik többsége csak részben tudta helyreállítani a látogatók kiszolgálását, napi néhány órában, a kölcsönzést lebonyolítva vagy rövid megbeszélésekre alkalmat adva. Az angol klubot és amerikai irodalmi vitaklubot online rendezik meg. Távoli szolgáltatásokat nyújtanak, bibliográfiai kutatást végeznek. Nem minden használó tud online csatlakozni, így nem tudják teljes mértékben kielégíteni az igényeket. Hisznek abban, hogy a könyvtárak rendeltetése az írástudás, az információhoz és a tudáshoz való hozzáférés polgári jogának megvédése, az intézmény inspiráló találkozóhely, közösségi tér. Ez a legrégebbi nyilvános könyvtár Ukrajnában, több mint ötmillió dokumentumot őriz több mint száz nyelven. A könyvtár épületének történelmi és építészeti értéke is jelentős. Különös figyelmet érdemel az ukrán kulturális, tudományos és oktatási érték, a fizikai és a szellemi vagyon rendszerszerű megvédése a háborús körülmények között. A hatóságok, a közösségek és a szakemberek mindent elkövetnek azért, hogy megóvják a gyűjteményeket, a digitális javakat, megteremtsék távoli elérésüket. Nagyon fontos, hogy a világ más szakmai közösségeinek támogatását is bírnak.

Ljubov Szavarin, a Lvivi Területi Gyermekkönyvtár Reklám- és Projekttevékenységek Osztályának vezetője prezentációt osztott meg a résztvevőkkel. Az intézmény a háború első napjától kezdve három fő területre összpontosította tevékenységét: egyrészt könyvtár, másrészt információs központ azoknak, akik elhagyni kényszerültek otthonukat, harmadrészt önkéntesközpont. Könyvtáraik hisznek abban, hogy az emberek igénylik a stabilitást, és ezért azt teszik, amit mindig is tettek: bevonják a gyerekeket az olvasásba, megrendezik a szokásos eseményeket. A háború előtti időkhöz képest most nemcsak a helyi lakosok, családok használhatják a könyvtárat, hanem a menekültek is, nincs korlátozás a beiratkozásban és az eszközök használatában. Nagy figyelmet fordítanak a gyerekek pszichológiai egyensúlyára, történeteket mesélnek, szórakoztatják őket, hogy elvonják a figyelmüket a háború, a bombázások, a halottak szörnyű képeitől, és boldogok, ha nevetni látják őket. A könyvtárban pszichológus szakemberfoglalkozik a gyerekekkel és a részleg dolgozóival is. Az otthonukat elhagyni kényszerülők számára az információs központban lehetőség van dokumentumok fénymásolására, szkennelésére, nyomtatására; információs szolgáltatásra minden témában; internethasználatra, eszközök feltöltésére; a humanitárius segélyszolgálat információinak átadására; konzultálásra pszichológussal; vendéglátásra (kávé, tea); kíséret kérésére az ügyintézéshez. Osztályfoglalkozásokat is tartanak, és azok a gyerekek, akiknek nincsenek elektronikus eszközeik, internet-hozzáférésük, vagy nem tudnak zeneóra járni, a könyvtárban igénybe vehetik ezeket az eszközöket. Azok az emberek, akik óvóhelyen laknak, és nincs lehetőségük tisztálkodásra, használhatják a könyvtár zuhanyzóját.